

www.khiv.ru/pressa

АКУ ХЯД

Светлая звезда

Хив райондин жямьяьтдинна сиясатдин газет

№ 14 (5572)

8-ни апрель, 2019-ни йис

Газет гьяфтайгь сабан удубччура

Кьимат 3 манатна 68 кепек

Райондин активдихъди собрание

Мялум вуйганси, 2019-пи йисан 20-пи мартди Махачкала шагьрин дуствалин Хулаь Дагустан Республиканын 6-пи ражари кадабгънайи Халкъдин Собраниеин 33-пи сессия гьабхънийи. Сессияийин Дагустан Респуб-

кайин Глава Владимир Васильев Дагустан Республиканын Халкъдин Собраниеийхна Послание хьади илттикънийи. Думу Посланиеин мяна-метлебдихъди Хив райондин актив таниш апбгахъди аьлакьалу вуйи собрание 1-пи апрелиь райадминистрацияин актовый залийра кьули гьубшну.

Собрание «Хивский район» МО-ийн главайин вазифиьр вахтнининди тамам аплурайиьр вуйи Агамирзе Шабанович Гамзабековди ачмиш гьапну ва кьулира гьубхну. Собрание ачмиш аплури, Агамирзе Шабановичди собраниеийь РД-ийн кьибла терефнан территориальный округдиь РД-ийн Главайин терефнаан тамам ихтиярар айи вакил Фуад Шукурович Шихиевди, РД-ийн Халкъдин Собраниеийин депутат Нариман Асварович Асваровди ва РД-ийн Главайин уполномоченный вакил-РД-ийн яркван мяшадтин комитетдин председателин заместитель Велибег Бегвердиевич Ферзуллаевди иштирак аплурайиваликан гьапну.

Хьасин Агамирзе Шабановичди Дагустандин Глава Владимир Васильевдин РД-ийн Халкъдин Собраниеийхна вуйи Посланиеийиз тьялукь вуйи доклад гьапну. Чан докладдиь дугьу Посланиеийин вари пунктарикан ктитну ва Хив райондиь кьули гьахурайи, райондин улихъ дийигънайи месэлийрикан гьапну.

Собраниеийин гьацари Фуад Шихиев ва Нариман Асваров, «село Хив» гьулан поселениеийн глава Наилахалум Агасиева гьулхну. Дурарира Владимир Васильевдин Посланиеийикан, райондин активдин ва вари руководителариин, агьалйириин улихъ дийигънайи месэлийрикан, вазифийрикан кьатгиди ва гьавриь ахьруганси гьапну.

Пресс-центр.

«Хивский район» МО-ийн администрацияин коллегияийн заседаниеийн гьакьнаан мялумат

2019-пи йисан саьби апрелиь райадминистрацияин актовый залий «Хивский район» МО-ийн администрацияин коллегияийн заседание гьабхъну. Дидин ляхнийь гьуларин поселениеийин главайири, идарийириин ва тешкилатарин

руководителари, СПК-ийириин председателири иштирак гьапну.

Заседание «Хивский район» МО-ийн администрацияийн главайин заместитель Я.Ярметовди ачмиш гьапну ва кьулира гьубхну.

Заседаниеийин гьял аьлбан бадали йгъандин повесткаийк исихъ хьайи месэлийр кайи:

1.Муниципальный райондин гьулан мяшадтин циркли 2018-пи йисан кьули гьубху производственно-экономический ляхнин анализ, хьадуьран чолин ляхнарихъна ва мал-кьара йаьлагъариина кьоч апбгахъна гьязур вуйивалин гьакьнаан.

2.«Хивский район» муниципальный образование 2018-пи йисан экономикаийна социальный жигъатнаан артмиш аьлбан натийжир.

Саьби месэлайиан муниципальный жилин гьозчивал гьабхбан, жилин аьлакьийриин ва гьулан мяшадтин отделин начальник Б.Кучувди доклад гьапну.

Кьюьби месэлайиан экономикаийн, инвестицияириин, бицлиь предпринимательство артмиш аьлбан ва имуществоыйн аьлакьийриин отделин начальникдин вазифийр вахтнининди тамам аплурайиьр вуйи Г.Рамазановди доклад гьапну.

Заседаниеийин гьял гьапну месэлийириан тьялукь вуйи кьарарар кьабул гьапну.

Пресс-центр.

Гьуларин поселениеийрин муниципальный образованиеийриь гьакь-гьисабар

Хиварин гьулан жямьяьтдин сход

2019-пи йисан 29-пи мартдиь райондин культурно-досуговой центрийн актовый залий Хиварин гьулан жямьяьтдин сход гьабхъну. Дидиь гьулан жямьяьтди, райцентрийин али идарийириин, тешкилатарин, карханйириин руководителари иштирак гьапну. Сходдин исихъ хьайи месэлийр гьял гьапну:

1.«село Хив» гьулан поселениеийн муниципальный образованиеийи 2018-пи йисан гьапну ляхнин гьакь-гьисаб ва 2019-пи йисан улихъ дийигънайи месэлийрикан.

2.Журбежюр месэлийр.

Саьби месэлайиан «село Хив» гьулан поселениеийн муниципальный образованиеийн глава Наилахалум Манатлилова Агасиевайи гьакь-гьисабдин доклад гьапну. Дугьу чан

докладдиь кьайди гьапниганси, 2018-пи йисан Хиварин гьулаь 3356 кас яшамииш шулайи. Дурариран 470 кас мектебдиь гьязур яшнахъ хьуркьну адрудар, 394 кас мектебдиь урхурайидар, 2210 кас ляхин аьлуз удукьрудар ву. Гьулан поселениеийн уьмуи майднари 1411 гектар тешкил аьлурар. Думу майднарикан 1181 гектар гьулан мяшадтин игътияжариз ишлемиш аьлрудар, 230 гектар гьулан агьалйирихъ хьайидар ву.

Гьулан поселениеийн администрацияийи 2018-пи йисан пландин бинаийин алди саьб кьадар ляхнар тамам даьлна. Кьулди гьадагъиш, бязи рьякьяр ва кьочийр ужуб кьайдайиз гьахну, экологический субботникар кьули гьухну, электрификацияин жигъатнаан бязи месэлийр гьял гьапну,

журбежюр месэлийриан агьалйиьр кьабул гьапну. Гьацари жигъиларин ва халкъдин гьогьоллу дружинийириин, тахиркарваларин профилактика гьабхур советдин заседанийр кьули гьухну.

Гьакь-гьисабдин вахтна гьулан администрацияийи 1700-дилан артухъ справкийр тувна, 195 входящий корреспондентийр регистрация даьлна, 54 нормативно-правовой актар кьабул даьлна.

Сач гьулан поселениеийь регистрация даьлнаийи 702 хозяйство айи. Журбежюр месэлийриин гьакьнаан гьулан администрацияийиз 132 кас гьаьфну. Дурар администрацияийиз журбежюр справкийр гьадагъуз, документар кьайдайикна хуз, жилин участокариз ва яшайишдин хулариз

документар дюзмиш аьлуз, тикилишдин месэлийр гьял аьлуз гьюри гьахъну.

Хусуси хулар дивру жилин гьакьнаан ва высоковольтный ЛЭП жара йишв инади алдагъбан гьакьнаан вуйи аьрзийр ктарди имбуури аьрзийр дюз гьюрганси гьял гьапну.

Сач гьулан поселениеийн депутатарин Собраниеийи 7 заседание кьули гьубхну. Депутатарин Собраниеийин заседанийриин натийжирин 11 решение кьабул гьапну ва гьулан поселениеийн главайи 7 постановление адабгъну. Мидланна гьайри сессийириин 22 месэла гьял гьапну ва дурариан тьялукь вуйи кьарарарра кьабул гьапну.

Райондин центрийь ЦРБ, биб-

(Аьхир 2-ни машинаь)

Гьуларин поселенирин муниципальный образованийири гьякь-гьисабар

Хиварин гьулан жямаятдин сход

лиотека, культурно-досуговый центр, спортивный мектеб, трибунирра хьайи стадион, воркаут-площадки, кьялан мектеб, бицидарин кюб багь, рьякьяринна-эксплуатационный гьулугь, алверин точкир ва жара объект, адери ляхник ка.

Гьулан поселениеи агьалирихна арендаиз жилин участкар тувбазра кьатI и фикир тувра. Гьаму-сыягьна Хиварин гьулан атрафарин гьулан мяшатдин кюб тешикат-«Хивский» СПК ва «Абурахмановы» кьуру нежбервалинна фермервалин мяшат ляхник ка.

2019-пи йисан сабли январизькан гьулан агьалириз вари сабишлан гьадагьиган 550 кьару малар, 580 марчар-цигьар, 4900 гьушар а.

Гьулан поселениеин администрацияин бюджетдин доходный часть

артухь апбан бадали гьулан администрацияин пишекери сач налогар уч апбан жигьатнаан активный ляхин кьули гьубхну. Натихайи гьулан поселениеин бюджетдин доходарин план 2018-пи йисан 10 685 858 манат вуди, 11 695 100 манатдин тамам гьапну. Бюджетдин дотацир 10430328 манат дубхну ккундайи, амма гьулан поселениеиз хьуркьуб 9 383 729 манат ву. Жилищно-коммунальный мяшат артимш апбаз 5 243 848 манат, гьаму гьисабнаан асфальт ккивбаз 1944075 манат харж дапна.

Гьулан администрацияи рай-центрийи кьули гьушу жорбежор серенжемарий активноди иштирак гьапну, гьулан жигьиларихди горюшар кьули гьухну, спортсменариз материальный жигьатнаан кюмакар тувру. Жорбежор месалириз тьаукь

вуди гьулан жямаятдихди сходар кьули гьухну.

2018-пи йисан гьулан атрафарин 30-рилан гизаф ишварин водопроводный линийир ремонт гьапну, Ломоносовдин чьвурнах хьайи кючейи инсанар гьягьу рьякь ярку гьапну, Молодежная чьвур али, Рамановдин, Мамедовдин, Митаровдин чьвурарих хьайи кючийири хьа-хьял абхну, Ломоносовдин чьвурнах хьайи кючейи 220 метрийн ярхш-на рьякь ограденир хивну, Рамановдин, Мамедовдин, Митаровдин, Шамхаловдин, Лермонтовдин чьвурарих хьайи кючийи асфальтироват гьапну, «Багь» чьвур али микрорайонди электрический столбар урсну ва трансформаторин пункт дюзмиш гьапну, Джафаровдин чьвурнах хьайи кючейи 100 метрийн, хьа

Шаумяндин чьвурнах хьайи кючейи 50 метрийн манзилназ ливневый лотокар ккивну ва жара ляхнар тамам гьапну.

Чан докладди Наилахалум Манатилваний 2019-пи йисан гьулан поселениеин администрацияин улих дийигьнайи, кьули адагьну ккундайи саб жерге месалирикканна гьапну.

Гьякь-гьисабдин докладдилан кьялягь Наилахалум Манатилваний зализ уч духьнайидарин жорбежор суаларизра жавабар тувну.

Гьулан жямаятди сходдин «село Хив» гьулан поселениеин муниципальный образованийи 2018-пи йисан гьапну ляхниз кьялан жорейин (удовлетворительный) кьимат тувну.

Р.Балабеков.

Интервью

Баяр-шубар ГИА-йихьна гьязур алура

Райондин образованиеин отделнин ведущий пишекар, государственной итоговой аттестация (ГИА) кьули гьабхбан рьякь ан жавабар кас вуйи Физули Курбалиевич Абдулазизовдихди горюшмиш гьахьунза ва дугькан райондин мектебариз урхурайи баяр-шубар ГИА-йихьна гьязур апбан бадали районди 2018-2019-пи урхурайи йисан кьули гьуху ва кьули гьахурайи серенжемарикан жикьиди ктитуб ккун гьапунча. Исихь дугькан интервью чап алурача.

2018-2019-пи урхурайи йисан эвларий райондин мектебарин руководителарихди семинар-совещание кьули гьубхунча. Душв ин 2017-2018-пи урхурайи йисан мектебар ГИА-йихьна гьязур гьахьивализ ва ГИА-йин натихийриз кьимат тувунча, думуган, яни имтигьнар тувруган мялум гьахьи уждар терефарикан, камиваларикан кьатI и улхьар гьапунча ва 2018-2019-пи урхурайи йисан улих дийигьнайи месалириккан гьапунча.

Райондин образованиеин отделение 2018-2019-пи урхурайи йисан ГИА-йихьна гьязур хьулан ляхнин план дюзмиш гьапну. Му пландин бинайин алди выпускной классарий урхурайидарин урус чьалнаан ва математикайин вуйи агьюваларин стартовый мониторинг кьули гьубхну. РОО-ийн пишекар ва методистар райондин вари мектебариз гьушну ва выпускной классарий урхурайидариз урус чьалнаан ва математикайин аий агьювалар мялум апбан бадали тешикуваларинди тьаукь вуйи ляхин кьули гьубхну.

2018-пи йисан октябрин вазли 2019-пи йисан ГИА-йиз гьязур хьулан ва думу кьули гьабхбан ляхнари иштирак алура ксарикан вуйи далилар уч апбан ляхин тешик гьапунча.

2018-пи йисан ноябрин вазли вари выпускной классарий айдарин сабли региональный база данних (РБД-1) дюзмиш гьапунча ва информация обработка алура региональный центрийи (РЦОИ) отчет тувунча.

2018-пи йисан ноябрин вазли, мектебариз урхурайидариз тьатилар вуйи ийгьари, мектебарин руководителарихди ва мялимарихди-преметникарихди ГИА-йиз тьаукь вуйи месалирикан методический семинар кьули гьубхунча.

РОО-йин начальникди ва ППЭ-йин (экзаме кьули гьабхура пунктнан) руководителари РД-йин образованиейин ва илимдин министрствойи ГИА-йиз тьаукь вуди кьули гьуху совещанийири иштирак гьапну.

Сач декабрин вазли райондин культурно-досуговый центрийн активый зализ выпускникарин абийр-ба-

барихди райондин уьмуни собрание кьули гьубхунча ва дурар ГИА кьули гьабхбахди аьлакьалу вуйи месалирихди таниш гьапунча.

2019-пи йисан январин вазли, выпускникари кадагьнайи экзаменарна гьисабназ гьадагьну, кьули региональный база данних (РБД-2) дюзмиш гьапунча ва информация обработка алура региональный центрийи лазим вуйи вахтна отчет тувунча.

Ццийин йисан январин вазли ППЭ-йин руководители ва технический кьур пишекери РЦОН-ийи ГИА кьули гьабхбан жигьатнаан чпин агьюваларин дережа за гьапну.

Февралин вазли ППЭ-йин тешикатчийин сиягь тасдик гьапну ва думу сиягьдиз 45 кас дахил шула. Дурари варидади тестированиеин федеральный центрийи (ФЦТ) специализированный портал гьагьвалар гьадагьну ва дурариз ППЭ-йиз гьязур ихтиярар аийвалин гььякьнаан сертификат тувну.

2019-пи йисан мартдин вазли 9-пи ва 11-пи классарий айдарин урус чьалнаан ва математикайин агьюваларин рубежный мониторинг кьули гьубхну.

26-пи мартди РОО-ийи мектебарин директорарихди мониторингдин натихийрикан улхьаз тьаукь дапнайи совещание кьули гьубхну. РМК-йин руководитель Назарали Тарлановдин гафаринди вари мектебариз урхурайи выпускникарин агьюваларин дережа 2018-2019-пи урхурайи йисандин эвларийтлан 15 процентдин за гьахьну.

Сач декабрин вазли 11-пи классарин выпускникари ЕГЭ-йихьна гьязур ихтияр тувру итоговый сочинение гьибикну. Выпускникарин кьадарна 99 процентди сочинение хьуркьуваларинди гьибикну.

9-пи класс ккудубкурайидариз цци саб цийивалла дубхьна, яни дурар ОГЭ-йихьна деетбан бадали выпускникарихди урус чьалнаан УИС (устное итоговое собеседование) кьули дубхну ккунду. Февралин вазли думу собеседование выпускникарихди гьубхну ва вари выпускникар ОГЭ-йихьна деетну.

Ццийин йисандин выпускникар ГИА тувбахьна гьязур апбан мураднинди мялимариз-предметникариз практический кюмакар тувбан бадали РОО-йин начальникди приказра адабгьна.

Ццийин выпускникари ГИА Хиварин гьулан СОШ-ди ачимш дапнайи пунктна тувру.

Интервью тувбаз чухсагьул, Физули Курбалиевич.

Р.Балабеков.

Гьарган сабли жергейи

Уждар ляхнарикан, хьуркьуваларикан дикруган, гафар ухди-ухди ва рьягьяти кьалмикан ккудубхуру. Гьийин ихтилатна гафар пуз ккундазу Чюккерин гьулан мектебдин коллективдикан ва дурари бицидариз дарсар кивбаь гьабхурайи ляхникан. Хулар гьадагьруган, гьваларих хьайи гьуншир фицдар вуш агьью дапну ккунду. Уждар гьунширихди кьваз рьягьяти дуланмиш алуз шулу. Гьаму уьмрий хьапнайи саб бици вахт, ужуйи хьапнуна чьуриди хьапуб саб вуйи хьабхьна? Ваь, саб дар. Гьамдихди тевуз шулу ужуб коопетивна чьуру, мясляьт адура коллектив. Мясляьт аийи ужуб коллективди алурайи ляхнари мясляьтнинди, ужуйи ва хьуркьувалар ади гьабхьору. Кюгьне вахтар фикриз гьадагьиш, Чюккерин гьулан мектебдин коллектив ад алузкьан ужуб дайи. Гьарган шулугьар айиб вуйи. Думу вахтарин мялимарикан мектебди ляхин алурайи урху-миржиртлан имдар, мектебдиз сабхилди хайлин цийи мялимар гьафну. Коллектив цийи гьабхьну. Коллектив цийи хьуб инди аьхиримжи йицихьуд-кьад йис гьадабгьиш дидин гьавара дигиш гьабхьну. Кьад йис гьапиган саб аько вахт ву. Гьаму йицихьуд-кьад йисандин арайи мектебди ляхин алурайи мялимар саб хизанси, чип ин али ляхнари алурайи, мектебди лихура. Сар-сариз кюмак тувуб, сари-тмунур читинвалин адагьуб, коллективди гьарсарин буржарикан гьисаб шула. Сагьи коллектив шуб гьарсаб коллективдин кьули аийи аьхириланра асиллу ву. Чувек гьулан мектебдин коллективдин кьули аийи -директор Маллакурбанов Зейдуллагь ву. Зейдуллагь ужуб, бегьем гьудубьку, сагьу фикир аийи инсанарикан ву. Коллектив дестьриз пай даршивал дидин улих хьайи аьхюрилан асиллу ву. Сагьу коллективдигьан гьюдучьвну гьирагь йивубра рьягьти ляхин дар. Тму терефнаан, гьарсар касдиз агььюди ккунду уч наан аийр вуш ва гьапрайир вуш.

Мектебди лихурайи гьарсар мялимдиз ккунди а чан ляхнаан заан кьимат гьадабгьуз. Мектебди гьабхурайи ляхниз гьилигдар шулу ляхнин кьиматарра. 2018-2019-пи урхурайи йис гьадабгьиш, олимпиадийин сабли йишв ин алиб Хив гьулан мектеб ву. Вари йишвар гьисаб гьаплиш-сумчлур а. Кьули йишв ин Чюккерин гьулан мектеб ал. Вари ришвар кьанна саб гьисаб шула. Шубупи йишв ин А.Аьрхьит гьулан мектеб ал. Вари йишвар йицирхьуб

а. Ццийин йисан Чюккерин гьулан мектебди фиди кьули йишв ин алш, гьади диди аьхиримжи хьуд йисан кьули, шубупи йишвар дидисна. Гьарган сабли шубуб йишва чаз йишв абгура. Чувек гьулан мектебди урхурайи бицидари, аьхиримжи хьуд йисан, шубуб гьизилин медалар гьадагьна. Аьхиримжи шубуд йис гьадабгьиш, пуз шулу; 2016-пи йисан Чюккерин гьулан мектеб райондин «Доска почетайи» ади гьабхьну; «Школа года» конкурсди шубупи йишв гьадабгьну; «Учитель года» конкурсдин Рамананова Заирайи сабли йишв гьадабгьну. 2016-пи йисан Дагьстан Республикайин Гьюкуматдин председателин заместитель вуйи Е.Толстиковайин чьвурнах, Дагьстандин вари мектебарин арайи гьисаб вуйи олимпиадийин, 28-пи йишв гьадабгьвалин «Диплом» тувну. Райондин терефнаан «Грамота» тувну. ЕГЭ экзаменар гьашихьанмина Чюккерин гьулан мектебди урхурайи бицидарикан аттестат гьадабгьуз гьахьундар. Му бицидар ЕГЭ-йихьна гьязур алурайи мялимарин хьуркьувалар гьисаб алуз шулу. Аьхью вуйи чухсагьул пуз шулу ЕГЭ-йин экзаменарин вариант аьхью вуйи хьуркьувалар аийи Рамананов Надир Агарамовичдиз. Чухсагьул пуз шулу Рамананова Заира Абдулазизовнайиз, математикайин дарсар киврайи Вердиев Мердан Нухтаровичдиз, Манавов Владислав Курбановичдиз, биологияйин бицидар гьязур алурайи Самурханов Мисируллагь Шихалиевичдиз. ЕГЭ-йиз бицидар гьязур алуз гизаф жавабар ляхин ву. Хьана уждар хьуркьувалар гьисаб алуз шулу, Хив райондин вари мектебарин арайи гьабхурайи рейтингди Чюккерин гьулан мектеб аьхиримжи хьуд йисан сабли, кьули, шубупи йишвар ин ал. Рейтинг йицишубуб критерийин улупурайи ву. Вари мектебариз гьагьорайи хьуркьувалар гьамушвак кьахра.

Чухсагьул пуз шулу Чюккерин гьулан мектебдин коллективдиз. Чухсагьул чпи бицидарихди гьабхурайи ляхниз. Чпи алурайи ляхни ихь бицидар бадали, дурариз хьана аьхью хьуркьувалар ккун алуруха.

Мьямудбег Казимагомедов.

Ужудар инсанарикан сюгьбатар

Адназ лайикьур

Гулаъ ужудар аьгьовалар айи духтри шуб-гуландарин аьжох бахт ву. Жандин сагьламвалехьди фициб читинал гьабхьшра, гулаъ ухьу сабну фельдшервалин пунктназ кюмек ккун алури гьагьорхьа, хьа гьагьюз даршлу вахтна, хулаз дих

аплурхьа. 2005-пи йислан гьадабгьну Човккерин гулан фельдшервалин пунктназ, чав аплурайи ляхниан заан аьгьовалар айи медестра вуди Шихкеримова Набат лихура. Чан пишекарвал патронажна медестра вушра, думу бицир-аьжор, йигь-йишв дарлиди вари гулан аьгайирин гьагьушнаъ айир ву. Шлиз руб йивуруш, дарман тувруш, давление ебцуруш, капельница аплуруш-вари, гулаъ гьамгьин али вазифир ву. Ишвандин сьаьт кьубди, шубуди дих гьапишра, ва вара пуз гьабшир дар ва филан вушра чав аплурайи ляхин марцивалиинди, заан аьгьоваларинди тамам аплур ву. Набатди ляхин аплурайи учаскодъи 310 кас аьжодар, 120 кас сад йислан йицимиржид йисина вуйи бицидар а. Вари бицидарихьна хулаз гьагьюб, дурар фици аьжох шулаш

лигуб, фици чалниина гьораш, фицдар дарваларин ляхин дубхну ккундуш-мурар Набатдин гьагь вазифир ву. Чав аплурайи ляхниан ужудар аьгьовалар айивализ лигьну, гулан вари аьжодарина чпин ицрушназ сабни кюмек гьамгьакан ккун аплура.

Духтри - ужур психолога вуди ккунду. Гьарсар касдихьди гаф-чал аплуз аьгьюди ккунду. Гьацдар духтрарикан ву Набат-бицирхьидира, аьжорхьидира ляхин гьабхуз аьгьор. Хьа гьацдар духтрар шулу-гьаркьган, ясана гафарин аьлакьайиь учлган, сагьи адмира ицру аплудар, хьа шулу гьацдар-гьаркьган, гьадган уччувар гафар гьеерхьган, гьадган назук хиларинди руб гьивган, ицру аьхник дахьнайирра сагь аплудар. Духтриз аьгьюди гьашиш-уччувар, ширин гафариндира ицрушин кьалхь аплуз шулу. Медестра Набатра инсанарихьна гьюрматлуди, ширин гафаринди, машан ачухьвал, шадвал кади янашмиш шулайир ву. Ицрушнарикан гьулхган, варитан гизафси гулаъ алахьрудар «гипертония» ва грип ицрушнарикан ву клура. Ицрушнарикан гьативалра йисандин вахтарилан асиллу вуди шула, хьадну аьгайириз гизафси давлениейикан аьрз кади шулу, шулу илгубдилан отравленйир, гьар жорейин туб, лик гьадабтбар-хьадукран бистнари аплу ляхнарилан ва чьну, кьордну алахьрудар вирусдин ицрушнарикан шула клури тасдик аплура.

Рягьяди, читинди, фици вушра мугьу чаин али ляхин гулан аьгайир чухсагьул кьуриси клури гьабхура. Гулаъ вари гулаьвалар айи пункт дивна. Дид инра чан аьжох разивал улупура. Райондин терефанан, дармнархьди зат дарвал гьашиб дарчуз клура. Чав кадабгьнай пишекарвал ин Набат гизаф разиди ву. Ккун аплурхьа дугьз жандин сагь вал ва чав аплурайи ляхни хьанара заан хьуркьувалар хьавал!

Мьягьмудбег Казимагомедов.

Компьютерихь дусбан вахтар

Бицидарин гьагьушнаъ абиор-бабар даршиш, жарариз думу гьагьушнакан затра кьаин шулдар. Бицидарин гьагьушнаъ хьупан бадали абиор-бабариз чпиз аьгьюди ккунду компьютерикан айи хайир-на-зарар. Компьютер гизаф ужуб мутму ву, аьгьюди ш-

л е т м и ш гьапиш. Компьютерин кюмек инди мектебди урхурайидарихьан чпин аьгьовалар артухь аплуз шулу. Компьютери, баяр-шубарин жандин сагьвализ гизаф зарар тувру, сьатаринди дуну, дидихь ляхин аплуган. Жандин ицрушнарикан гьагьушна кюмек тувра мониторинг электро-магнитний излученийи ва сабана хьави ицрушун тувра уларин. Улар бизар аплура ва уларин ишигь гьадабгьура. Дюзди дури вердшиш даршиш, кюьвнан гьарра цаьбуру. Гьамидар ицрушнарикан даршбан бадали баяр-шубарихь компьютерихь гьагьушна кьуни вахт: I-пи классди урхурайи бицидариз (6 йис) 10 дакьика, II-V-пи классари урхурайи бицидариз туврайи вахт-15 дакьика. IV-VII-пи классари урхурайи бицидариз туврайи вахт-20 дакьика. VIII-IX-пи классари урхурайи бицидариз туврайи вахт-25 дакьика. X-XI-пи классари урхурайи бицидариз туврайи вахт-30 дакьика, танафус дапну хьана 20 дакьика. Компьютерихь лих-балан кьалхь уларин упражненир аплуб кьаьлан гьапну ккундар.

Мьягьмудбег Казимагомедов.

Табачная белокрылка

ТАБАЧНАЯ БЕЛОКРЫЛКА (*Bemisia tabaci* Gen.) опасный вредитель открытого и закрытого грунта, включенный в список карантинных объектов, ограниченно распространенных на территории Российской Федерации.

Табачная белокрылка (*Bemisia tabaci* Gen.) ограниченно распространенный в РФ опасный ка-

рантинный многоядный вредитель семейства белокрылки (Aleyrodidae). Широко распространена в открытом и закрытом грунте стран Европы, Северной и Южной Америки, повсеместно в странах Азии, Африки, Австралии и Океании. Характеризуется большой пластичностью, многоядностью и высокой скоростью размножения. Развивается на 600 видах растений. Имаго и личинки высасывают сок и вызывают ослабление растений. Имаго *B. tabaci* являются переносчиком свыше 60 различных вирусов - возбудителей опасных заболеваний растений, в том числе вирус хлоротичной курчавости листьев томата. Личинки выделяют медвяную росу, на которой развиваются сажистые грибы, значительно снижающее интенсивность фотосинтеза и дыхания листа.

Имаго желтые с белыми крыльями. В спокойном состоянии держат крылья косы, приподняв их над телом, между крыльями видно тело. Яйца грушевидной формы, бледно-желтого цвета, на коротких стебельках, в процессе развития становятся золотисто-коричневыми, но не чернеют. У пупария *B. Tabaci* бока лодкообразные, по бокам восковые щетинки короткие или отсутствуют.

Распространяется с зараженными растениями. В теплое время года имаго могут перелетать и переносится потоками воздуха на значительные расстояния.

Меры борьбы: Запрещается вывоз производимой продукции из карантинной фитозащитной зоны. Для борьбы применяют инсектициды, при этом необходимо учитывать, что популяция вредителя адаптируется к пестицидам и их необходимо чередовать. Рекомендуются биологические методы борьбы: применение энтомофагов и хищников (энкарзии, златоглазок, щитных клопов, кокцинеллид и т.д.), энтомопатогенных грибов, бактериологических препаратов. Мониторинг с помощью желтых клеевых ловушек. В профилактических целях следует тщательно удалять из теплиц растительный мусор, так как вид зимует на стадии пупария в опаде, и сорные растения-резерваты.

В случае выявления подозрительного объекта, необходимо немедленно сообщить в Управление Россельхознадзора по Республике Дагестан по телефону горячей линии 8(8722) 780304.

Управление Россельхознадзора по Республике Дагестан

ПРОГРАММА ПЕРЕДАЧ ХИВСКОГО ТЕЛЕВИДЕНИЯ	
ПОНЕДЕЛЬНИК 08.04.2019	
18-00	Райновости (6+)
19-30	Концерт по вашим заявкам. (12+)
20-00	Время телесериала. (12+)
19-30	20-30, 21-20 Реклама. (12+)
ВТОРНИК 09.04.2019	
18-00	Райновости (6+)
18-30	Концерт по вашим заявкам. (12+)
19-00	Время телесериала. (12+)
19-30	20-30, 21-20 Реклама. (12+)
СРЕДА 10.04.2019	
18-00	Райновости (6+)
18-30	Концерт по вашим заявкам. (12+)
19-00	Время телесериала. (12+)
19-30	20-30, 21-20 Реклама. (12+)
ЧЕТВЕРГ 11.04.2019	
18-00	Выступление имама мечети с.Хив Везирова М.
18-30	Концерт по вашим заявкам. (12+)
19-00	Время телесериала. (12+)
19-30	20-30, 21-20 Реклама. (12+)
ПЯТНИЦА 12.04.2019	
18-00	Райновости (6+)
18-30	Концерт по вашим заявкам. (12+)
19-00	Время телесериала. (12+)
19-30	20-30, 21-20 Реклама. (12+)
СУББОТА 13.04.2019	
18-00	Райновости (6+)
18-30	Концерт по вашим заявкам. (12+)
19-00	Время телесериала. (12+)
19-30	20-30, 21-20 Реклама. (12+)

Погода на неделю

	08 апреля		09 апреля		10 апреля		11 апреля		12 апреля		13 апреля		14 апреля	
	ночь	день	ночь	день	ночь	день	ночь	день	ночь	день	ночь	день	ночь	день
Облачность	☁		☁		☁		☁		☁		☁		☁	
Осадки	☔		☔		☔		☔		☔		☔		☔	
Атмосферное давление, мм.рт.ст.	677	677	677	676	677	676	677	677	689	679	680	680	674	670
Температура воздуха, °C	+6	+9	+4	+10	+5	+11	+6	+1	+8	+11	+4	+10	+4	+6
Влажность воздуха, %	96	96	89	92	90	89	83	90	91	92	92	90	97	72
Ветер м/с	Ю-З	В	ШГиль	В	Ш	В	З	В	Ш	В	З	В	З	Ю-В
	1	2	0	2	0	2	1	2	0	2	2	2	1	1

УЧРЕДИТЕЛЬ: администрация муниципального образования «Хивский район». Ответственный за выпуск - Р.К.Балабеков. Главный редактор - А.А. Агададиев.

Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Дагестан. Регистрационный номер ПИ №ТУ05-00313 от 12 мая 2015г.

Авторы несут ответственность за достоверность представленных для публикации материалов. Рукописи не рецензируются и не возвращаются. Индекс газеты: 51374. Тел: 8-909-483-20-27

Газета набрана и сверстана на компьютерной базе МБУ «Пресс-центр МО «Хивский район» и отпечатана в типографии № 3. 2. Дербента Республики Дагестан, ул.С.Курбанова, 25.

Адрес редакции и издателя: 368680, Хивский район, сел. Хив, ул. Советская, 8, МБУ «Пресс-центр МО «Хивский район». Срок подписания в печать - 03.04.2019г.-17:00 ч. Подписано в печать - 03.04.2019г.-10:45 ч.. Тираж 480. Заказ №

12+